

BESLUTSPROTOKOLL

Sammanträdesdatum

2024-05-28

Arbetstidsnämndens kansli
Sveriges Kommuner och Regioner

Diarienummer: SKR 240409b

Plats och tid: Hornsgatan 20, den 28 maj kl. 13.00 – 13.45

Dispensansökan från Region Jämtland Härjedalen

Arbetstidsnämndens beslut

Arbetstidsnämndens beslut framgår av bilaga, 3 sidor.

Tidsperiod för beviljad dispens

Tidsperiod framgår av bilagan.

Ärendeberedning

Ärendet har beretts av SKR och Sveriges läkarförbund.

Beslutet expedierat 2024-05-31

Ordförande

Anders Ferbe

Bakgrund

Den 30 november 2022 gjordes på det kommunala området ändringar i kollektivavtalens arbetstidsbestämmelser. Ändringarna föranleddes av kritik från EU-kommissionen som hotade att stämma Sverige för fördragsbrott då arbetstidslagen och kollektivavtalens tillämpning inte garanterade arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila under en 24-timmarsperiod.

För att uppfylla kraven i EU:s arbetstidsdirektiv skärptes reglerna i AB § 13. Huvudregeln i § 13 mom. 5 är att arbete och dygnsvila ska förläggas alternerande under varje period om 24 timmar så att arbete och vila regelbundet följer på varandra.

I undantagsfall får huvudregeln frångås och det gäller endast vid kombinationen arbete och jour om det föreligger särskilda skäl i verksamheter med ansvar för liv, hälsa och säkerhet.

Bedömningen av om det föreligger särskilda skäl ska tydligt motiveras och göras utifrån en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila, vilket följer av en skyddslagstiftning, och verksamhetens behov av att säkra bemanningen. Den sammanlagda tiden får då som högst uppgå till 20 timmar.

Ändringarna i AB § 13 gäller från den 1 oktober 2023.

I maj 2023 gjordes följdändringar i vissa bilagor till HÖK/AB. De nya bestämmelserna i avtal samt bilagor träder i kraft den 1 februari 2024.

Samtidigt med ändringarna i bilagorna till HÖK/ AB träffades en överenskommelse om möjlighet till dispens från AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB i samband med planerad arbetstidsförläggning. Den sammanlagda arbetstiden får då som högst uppgå till 24 timmar. I överenskommelsen konstaterar centrala parter att dispens ska tillämpas restriktivt.

Frågor om dispens beslutas av en särskilt inrättad arbetstidsnämnd. Dispens kan beviljas i högst ett år.

Bestämmelserna om dispens finns i § 3 i överenskommelsen om dispens och har följande lydelse.

§ 3 Dispens

Centrala parter inrättar ett dispensförfarande som ska tillämpas restriktivt.

Dispens innebär att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour enligt AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB kan överstiga 20 timmar. Den sammanlagda arbetstiden får dock som högst uppgå till 24 timmar.

Det ska vid dispens alltid göras en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila och verksamhetens behov av att säkra bemanningen.

Arbetsgivaren är skyldig att uttömma alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga innan dispens kan ges. Dispens beviljas endast då inga andra rimliga åtgärder står till buds, det vill säga när det är nödvändigt att förlägga arbete i kombination med jour längre än 20 timmar för att verksamheten ska kunna upprätthållas. Det kan till exempel handla om enstaka verksamheter i glesbygd och/eller då tillgången på viss specifik kompetens är begränsad och kräver sådan förläggning.

Räddningstjänsten kan i vissa fall behöva dispens mot bakgrund av samhällets ansvar att vid olyckor eller överhängande fara för olyckor säkerställa ett skydd för liv och hälsa, egendom och miljö. Dispens kan beviljas under förutsättning att arbetsgivaren prövat alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga och gjort bedömningen att ett undantag är nödvändigt för att uppfylla verksamhetens behov.

Anmärkning

Dispensen avser endast det planerade undantaget i AB § 13 mom. 5 och motsvarande bestämmelser i bilagor. I övrigt gäller § 13 och bilagor i sin helhet.

Ansökan från Region Jämtland Härjedalen

Region Jämtland Härjedalen har inkommit med en ansökan om dispens avseende avvikelser från AB § 13 mom. 5, måndag - fredag samt Specialbestämmelse för läkare, Bilaga 3 punkt 4 b) utökning av jour.

Ansökan avser verksamheten Ambulanshelikoptern i Region Jämtland Härjedalen och omfattar 10 specialist- och överläkare inom verksamhetsområde AnOpIVA vid Östersunds sjukhus. Regionen söker dispens för att kunna förlägga arbetstid för upp till 24 timmar för dessa medarbetare, under den tid då de är placerade på ambulanshelikoptern.

Anestesiläkaravdelningen vid Östersunds sjukhus har ansvaret för att bemanna regionens ambulanshelikopter. Besättningen på ambulanshelikoptern kör även vägambulans vid korta uppdrag eller då vädret inte tillåter flygning.

Ambulanshelikoptern är bemannad dygnet runt av en anestesiläkare (samt pilot och HEMS från kontrakterat bolag). Anestesiläkarna tjänstgör i grunden 6 veckor i bara helikoptertjänstgöring följt av 6 veckors tjänstgöring på sjukhuset i Östersund (50% tjänstgöring på ambulanshelikoptern). Det finns individuella undantag från grundregeln till exempel deltidsuppdrag inom annat verksamhetsområde, vilket försvårar jourtjänstgöring varannan vecka.

Som skäl för dispens har regionen uppgett följande.

Regionen har försökt men inte lyckats rekrytera färdiga specialister, vilket medfört att det är en brist på specialistläkare på helheten i verksamheten. Utbildning av egna specialister samt inskolning av specialister pågår, men tar tid. Därutöver kräver inskolning av medarbetare till ambulanshelikoptern ytterligare cirka tre månader.

Hyrbemanning har utretts, men ses inte som ett alternativ.

Regionen har beskrivit konsekvenserna att bemanna ambulansverksamheten i enlighet med reglerna i AB och varför de kommit fram till att dispens är nödvändigt för att klara verksamhetens uppdrag.

Bedömning

Ansökan om dispens avser verksamheten vid Ambulanshelikoptern i Region Jämtland Härjedalen.

Regionen söker dispens, för att under ett år, kunna förlägga 24 timmars tjänstgöring under veckans alla dagar. Ansökan gäller specialist-/överläkare under den tid då de bemannar ambulanshelikoptern.

Enligt de ovan redovisade reglerna för dispens kan sådan endast beviljas under förutsättning att arbetsgivaren har uttömt alla möjligheter att bemanna verksamheten enligt AB och aktuell bilaga och då inga andra rimliga åtgärder står till buds.

Huvudregeln i läkarnas specialbestämmelser är att förläggning av ordinarie arbetstid sker helgfri måndag till fredag klockan 07–21. En ny punkt 4 b) specialbestämmelserna trädde i kraft den 1 februari 2024. Ändringen innebär att andelen jour kan utökas till att utgöra hela den högsta sammanlagda arbetstiden om 20 timmar.

På ett övergripande plan handlar det om att regionen vill behålla den nuvarande förläggningen av arbetstiden för att kunna hantera bemanningen.

Regionen har beskrivit konsekvenserna att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB och varför de kommit fram till att dispens är nödvändigt för att klara verksamhetens uppdrag, patients- samt medarbetarsäkerheten.

Beslut

Arbetstidsnämnden beviljar, för berörda yrkesgrupper enligt ansökan, dispens för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar, i enlighet med ansökan, under tiden 9 april 2024—8 april 2025.

Beslutet avser en begränsad tid och förutsätter att arbetet med omställning till de nya arbetstidsbestämmelserna fortgår.